

DUODJI I KUNST OG HÅNDVERK

En kvalitativ undersøkelse av vektleggingen av det samiske i undervisningen.

Vanja Dahl Mostue

Master i estetiske fag, studieretning Fagdidaktikk: kunst og design
Institutt for estetiske fag
Fakultet for teknologi, kunst og design
OsloMet – storbyuniversitetet
2020

Duodji i Kunst og håndverk

En kvalitativ undersøkelse av vektleggingen av det samiske i undervisningen.

Vanja Dahl Mostue

Master i estetiske fag, studieretning Fagdidaktikk: kunst og design

Institutt for estetiske fag

Fakultet for teknologi, kunst og design

OsloMet – storbyuniversitetet

2020

Emnekode: MEST5900

Kandidatnummer: 30

<https://oda.hioa.no/nb/>

Forsidebilder: Vanja Dahl Mostue, 2020.

Forord

«Jeg vet egentlig ikke hva Duodji er jeg?»

- '*Trine*'

Jeg vil gi en stor takk til ...

Liv Merete Nielsen og Janne Beate Reitan for to spennende og lærerike år på masterstudiet i Fagdidaktikk: kunst og design ved OsloMet. Deres engasjement og smittende humør har gjort læringen til en opplevelse.

Mine veiledere Janne Beate Reitan og Lise-Kari Berg for oppmuntrende ord, støtte, gode refleksjoner, råd og inspirerende samtaler.

Mine medstudenter for morsomme stunder, faglige diskusjoner, innspill og et unikt klassemiljø. Spesielt takk til Elisabeth Haugland Lindberg for støtte og oppmuntring til alle døgnets tider.

Mine informanter for at de ønsket å bidra, og dele sin kunnskap og sine refleksjoner.

Min familie og venner for tålmodighet, oppmuntring og støtte. Spesielt takk til Ingrid Helene Berg, Margrethe Kirby Hopstock Havgar og Vilde Fagermoen for korrekturlesning, konstruktive tilbakemeldinger og god hjelp.

Oslo, 13. 05. 2020

Sammendrag

Denne mastergradsavhandlingen fikk sitt opphav gjennom en kronikk skrevet av førsteamanuensis i urfolksstudier Torjer A. Olsen. Overskriften «Samane er blitt ‘dei andre’ i ein norsk samanheng. Skulen har gjort sitt for at det er blitt slik. No skal skulen gjere sitt for at samane ikkje lenger er dei andre» (Olsen, 2018) fanget min oppmerksomhet. I den fastsatte reviderte *Læreplanverket for Kunnskapsløftet 2020*, LK20, for Kunst og håndverksfaget, og i den nye Overordnende delen (2017), er samisk tematikk eksplisitt og implisitt vektlagt i større grad enn i tidligere strukturer. Dette markerer et synlig veiskille hvor skolen og lærerne nå må vektlegge undervisning om samisk kultur mer enn tidligere. Jeg ønsket derfor å undersøke hvordan undervisning om samisk tematikk blir vektlagt i skolen, spesielt innen Kunst og håndverk. Samt å undersøke muligheter for å aktualisere undervisning om samisk kultur gjennom samisk tradisjonshåndverk, duodji/duodje/duedtie, i Kunst og håndverk. Med dette som utgangspunkt har jeg valgt å formulere følgende problemstilling:

Hvordan blir undervisning om samisk kultur vektlagt i skolen, og hvordan kan temaet aktualiseres i undervisning med duodji i Kunst og håndverk?

Undersøkelsen er gjennomført med kritisk realisme som vitenskapsteoretisk ståsted og rammeverk for avhandlingens problemstilling, forskningsstrategi og drøftingens struktur. Undersøkelsens problemstilling blir forsøk besvart gjennom innhentet teori og empiri. Avhandlingens empiri er innhentet gjennom en blandet metode bestående av fem semistrukturert forskningsintervju gjennomført med lærere i Kunst og håndverk, i Duodji og en duojár (en virtuos innenfor håndverket duodji/duodje/duedtie). Dokumentanalyse er den andre metoden som er benyttet for innhenting av empiri. Dokumentene som er brukt er læreplaner og tilbakemeldinger på læreplanhøringer i forbindelse med fagfornyelsen, med fokus på det samiske innholdet, samt en praktisk-estetisk undersøkelse gjennom metoden *research by design*. Undersøkelsene har foregått parallelt og har hatt innvirkninger på hverandre. Resultatene fra undersøkelsene blir presentert og drøftes videre i lys av relevant teori og kunnskapsstatus på feltet for å forsøke å besvare problemstillingen. Undersøkelsen avdekket at vektleggingen av samisk tematikk i Kunst og håndverk var liten. Flere lærere følte usikkerhet rundt undervisning om samisk kultur og duodji, og opplever at de har manglende kunnskap å komme med på dette feltet. Likevel speiler undersøkelsen en stor enighet om viktigheten av å bevisstgjøre barn og unge på Norges urfolk, og at det burde være en grunnleggende, praktiserende del av det norske skolevesenet å være med på å bevare den samiske kulturarven. Gjennom den praktisk-estetiske undersøkelsen har jeg avdekket at praktisk arbeid med duodji/duodje/duedtie kan tilpasses på mange plan, både i form av materialer, teknikk, utførelse og vanskelighetsgrad, og kan derfor være med på å aktualisere undervisning om samisk kultur i skolen.

Abstract

This master's thesis had its origin based on an article written by associate professor in Indigenous Studies Torjer A. Olsen. The headline «Samane er blitt 'dei andre' i ein norsk samanheng. Skulen har gjort sitt for at det er blitt slik. No skal skulen gjere sitt for at samane ikkje lenger er dei andre» (my translation: The Sámi people have become "the Other" in Norwegian context. Schools have done their part to make it so. Now the schools do their part so that the Sámi people no longer are "the Other"), caught my attention. In the concluded revised new curriculum *the Curriculum for knowledge promotion in primary and secondary Education and training 2020*, LK20, for Art and Crafts, and in the new Fundamental curriculum (2017), Sámi material has been given more emphasis both explicitly and implicitly than earlier curricula. This marks a clear change where the schools and the teachers have to emphasize teaching about Sámi culture more than they did earlier. My wish was therefore to survey how the schools emphasize teaching Sámi culture, especially in the subject Art and Crafts. Additionally, I wanted to survey opportunities to make teaching Sámi culture more relevant through traditional Sámi handicrafts, duodji/duodje/duedtie in Art and Crafts. With this as the premise of my Master's thesis, I have chosen the following research question:

How is teaching about Sámi culture emphasized in schools, and how can the subject be made more relevant with duodji in Art and Crafts?

This study has been carried out with the scientific method of critical realism, and this theory has been the framework for this thesis' research question, research strategy and the structure of the discussion. The research question will through both theory and empiricism attempt to come to a conclusion. The thesis' empiricism has been gathered with mixed methodology of five semi-structured research interviews executed with teachers in Art and Crafts, in Duodj, and one Duojar (a virtuoso in duodji/duodje/duedtie). Document analysis is the other method utilized for gathering empiricism. The documents that have been studied are curricula and feedback on hearings regarding curricula, with special focus on the Sámi contents. Additionally, I conducted practical-aesthetic research through the method of *research by design*. These analyses have been conducted alongside each other and have therefore influenced each other. The results from my research is presented and discussed in light of relevant theory and theoretical consensus in the field in order to answer the research question. The research revealed that the emphasis on Sámi culture in Art and Crafts was small. Several teachers felt insecure teaching about Sámi culture and duodji, and they were concerned that their knowledge was lacking. Nevertheless, the research also shows considerable agreement regarding the importance of awareness of Norway's indigenous people for the youth. The consensus is that this should be an integral part of the Norwegian school system with practical implementation, in order to preserve the cultural heritage. I have revealed through the practical-aesthetical research that practical work with duodji/duodje/duedtie can be adapted to several levels, both in terms of materials, technique, execution and level of difficulty, and can therefore aid in making Sámi culture relevant in school.

Full oppgavetekst blir tilgjengelig på Oda <https://oda.hioa.no/nb/>